

LATVIJA – NĀKAMĀ BAGĀTĀKĀ AIZ ASV!?

(XIV starptautiskais kongress
"HIV INFEKCIJAS TERAPIJA",
2018.X, Glazgova)

Glazgovas kongress pret kopienas izglītotājiem, kā allaž, ir visviesmīlīgākais. Kongresa izstāžu zāle tukšāka, jo arvien mazāk firmu ir iesaistītas AIDS jomā – darbojas "Gilead", "ViiV", "MSD" un "Janssen" stendi.

AIDS ģeogrāfija palikusi nemainīga – A Eiropā (*t.sk. **Baltijā***) **inficēšanās turpina pieaugt!** IAS (*Starptautiskās AIDS biedrības*) prezidente Linda G. Bekere (*Dienvidāfrika*) izteicās: "...Atkārtojies Subsahāras Āfrikas scenārijs...vesels reģions, kurā inficēšanās ar HIV patiesībā pieaug...**Šeit pietrūkst vadības. Pietrūkst politiskās gribas.**"!

Statistiski: nenosakāma vīrusu slodze (VL) sasniegta 92%, 78% un 74% no inficētajiem attiecīgi Rietumu, Centrālajā un A Eiropā (*pamatreferāts KL2*).

Tomēr, šis kongress ir **par HIV medikamentiem**. Tad nu, par **jaunākajiem**:

Patlaban vēl turpinās divi klīniskie pētījumi III stadijā (*no četrām*), kuri pārbauda sekojošo zāļu efektivitāti terapijas pieredzējušos, multi- rezistentos un grūti ārstējamos pacientos:

1) **Fostemsavīrs (FTR)** kombinētā terapijā ticis labi panests, uzrādījis viroloģiskās reakcijas noturību un ievērojamu kāpumu CD4+ imunitātes šūnu daudzumā! (*orals O344A, O344B*);

2) **Ibalizumabs (IBA)** (*optimizētā kombinācijā; ievadāms vēnā ik pārnedēļas*) arī izrādījies labi panesams un panācis būtisku VL samazinājumu. *Ibalizumabu* jau apstiprinājusi ASV FDA (*Federālā Zāļu administrācija*) (*O345*).

Un vēl viens medikaments pētījuma III stadijā:

3) **Biktegravīrs (B)** vienas tabletes kombinācijā ir drošs un labi panesams, nerada rezistenci un 100% pacientu panācis VL<50 (*t.i., zem nosakāmības sliekšņa*). CD4+ šūnu skaits pieaudzis par 11% [*līdzīgi kā Dolutegravīram ("Triumeka" sastāvdaļai) šai pētījumā*]. *Biktegravīra* vienoto tableti jau licencējuši kā ASV, tā Eiropas regulatori (*O211*).

Ārstniecības vienkāršošana

Pasaules svarīgāko HIV ārstēšanas vadlīniju standarts vēl arvien ir trīskāršā terapija (*TT*). Tomēr, dažas vadlīnijas jau rekomendē atsevišķas **dubultās terapijas (DT)** kā alternatīvu specifiskos gadījumos (*poster P068*).

Piemēram, 42,5% no 1526 HIV pacientiem, kas vecāki par 65 gadiem Itālijā 2017.gadā lietoja DT (*izplatītākās bija DTG kombinācijas*) (*P155*).

Dolutegravīrs tika apstiprināts trīskāršām kombinācijām. Taču ārsti jau visai agri uzsāka to lietot dažādās, arī DT, kombinācijās (*P098*).

Šoreiz nezīmēšu nekādu tabulu DT un TT salīdzināšanai – tā iznāktu pārāk gara. Vien minēšu, ka ap 16 mutisko un posteru prezentāciju bija veltītas pētījumiem, kohortām vai meta- analīzēm par to, ka DT nav sliktāka par TT. Daudzas uzrādīja, ka DT ir mazāk blakņu un tās pietaupta nākotnes izvēles un ir mazāk toksiskas (*O144, O145, O213; P021, P071, P094, P096, P098, P101, P104, P113, P155, P297, P311, P313*).

Pat kohortas pētījumā (*Nobela prēmijas laureāte K. Katlama, Pītijē- Salpetrijēras slimnīca, Parīze*) par DTG monoterapiju (*tādas nav iekļautas nevienās vadlīnijās*) pēc 96 nedēļām panākta vīrusa nomākšana 95% pacientu, nemaz nerunājot par ilgtermiņā samazināto medikamentu daudzumu un toksicitāti (*P095*).

TT pārākums tika uzrādīts vien divās posteru prezentācijās:

Kohortas analīzē pierādīts, ka, salīdzinājumā ar DT, TT (*vienā tabletē*) ir ar lielāku stabilitāti (*kaut gan ar daudz zemāku līdzestību*) (*P087*).

Tomēr, pēckongresa vebinārā dr Pedro Kāns (*Buenosairesa*) minēja, ka nav vajadzības terapiju mainīt, ja vien tam nav laba iemesla.

Tenofovīra izmaiņas

Kā dažās klīniskajās kohortās un pētījumos pierādīts – lai gan pāreja no līdzšinējā *Tenofovīra disoproksila fumarāta (TDF)* uz *alfenamīdu (TAF)* pasliktina lipīdu ainu, tā savukārt uzlabo nieru rādītājus (*P206, P187, P188*).

Izārstēšanas iespēju meklējumi

tika apspriesti pāris priekšlasījumos.

Vairums ekspertu nonākuši pie atziņas, ka vieglāk sasniedzama būtu remisija (*HIV vairošanās prevence bez- terapijas režīmā*).

HIV pētniekos cerības vieš nebijušu imūnterapiju attīstīšana pēdējos gados vēža šūnu novājināšanai un kontrolei pār tām (*O216*).

Polifarmācija

jeb ≥ 5 medikamentu (*neskaitot antiretrovīrusu zāles*) lietošana vēl arvien ir dienas kārtībā. Piem., Madrides reģionā tā tika novērota pie 32 % HIV inficēto, bet tikai pie 22% neinficēto (*P211*).

Venēriskās infekcijas

Gan bakteriālo (*hlamīdijas, gonoreja u.c.*), gan vīrusu infekciju (*hepC, hepA un cilvēka papilloma vīrusa*) izplatība pieaug visā pasaulē, īpaši homoseksuāļu vidū, jo ne tik konsekvēnti tiek lietoti prezervatīvi (*O131*).

Piem., sifilisa ko- infekcija dramatiski izplatījies Vācijas HIV pacientos, īpaši jaunākos MSM. Tā kā $>1/2$ no sifilisa gadījumiem noris bez simptomiem, ārkārtīgi būtiskas ir regulāras pārbaudes. Par vienu no indikatoriem varētu kalpot CD4+ šūnu skaita krišanās (*P214*).

Devu samazināšana

Pazeminot *Efavirenca (EFV)* ("**Stokrīns**") devu, samazinās arī tā blaknes un izmaksas. ENCORE1 pētījums pierādīja, ka *EFV400mg* nav sliktāks par parasto *EFV600mg* (*skat. skrejļ. #27/2013, #28/2014*). Bet tikai 2016.gadā Pasaules Veselības organizācija (*PVO*) rekomendēja *EFV400mg* kā alternatīvu pirmās izvēles medikamentu.

NAMSAL ANRS 12313 pētījumā, salīdzinot kombinācijas ar *EFV400* vai *DTG*, pierādījies, ka abi ir vienlīdz efektīvi (*DTG kombinācijās gan ir mazāk rezistences gadījumu*) (*O342*).

Bet kā ar Dolutegravīra cenu?

Esam nonākuši pie skrejlapas virsraksta atminējuma:

DTG cenas ziņā Latvija seko tūlīt aiz ASV, atstājot pēc sevis Norvēģiju, Šveici, Lielbritāniju, Austrāliju, Kanādu, Japānu un pārējās valstis, kur *DTG* ir lētāks!

SINGLE klīniskajā izmēģinājumā *DTG* kā pirmās izvēles medikaments uzrādīja mazāk blakņu nekā *EFV*, bez atšķirībām vīrusa nomākšanas ziņā, dzīves kvalitātē vai tās ilgumā.

Savukārt, kombināciju nomaiņas pētījumos (*NEAT 022, SWORD, STRIVING*),

DTG uzrādīja ievērojami vairāk blakņu pie vienādas vīrusu nomākšanas. Tomēr augstu ienākumu valstīs, piem., Lielbritānijā, *DTG* cena ir 6068 sterliņu mārciņas gadā, bet *EFV* – 108 £/g. (*P275*).

Neraugoties uz līdzīgo efektivitāti (*pie mēreniem *DTG* panesamības uzlabojumiem salīdzinājumā ar *EFV**), vairākas augstu ienākumu valstis (*tajās brīnumaini ietilpst arī Latvija*) savās klīniskajās vadlīnijās *EFV* pazeminājušas par alternatīvu terapijas izvēli.

Ja *EFV* patents jau beidzies, tad *DTG* augstā cena skaidrojama ar patentaizsardzību.

Augstu un virsvidēju ienākumu valstīs *DTG* cena, šķiet, ir farmas uzstādīta, lai gūtu ievērojamu peļņu no pasaules bagātāko iedzīvotāju daļas. ***DTG* dārdzība valstī var būt arī konfidenciālu norunu vai nepilnīgi informētu veselības politiķu neefektīvas rīcības** sekas, vadot cenizveides sarunas. Lai pazeminātu *DTG* cenu, **valstīm nāktos par atskaites punktu izmantot tā izmaksas citās valstīs** ("*Journal of Virus Eradication*", #4/2018, lpp. 230-237).